

Vojtěšské legendy

Legendy o svatém Vojtěchovi se v českém prostředí staly na dlouhou dobu neprávem upozaděným dílem. Více pozornosti jim věnovali převážně polští historici, kde je sv. Vojtěch řazen mezi národní patrony. Bez povšimnutí nezůstal ani u Němců, Rakušanů či Maďarů. Na rozdíl od jiných legend se liší ve dvou hlavních rovinách:

- jsou psány pouze latinsky – souvisí s Vojtěchovou orientací na Řím
- vznikly velmi krátce po Vojtěchově mučednické smrti (†997) – na jejich vzniku se podíleli převážně lidé, kteří sv. Vojtěcha osobně znali

Legenda Canapariova (FRB I, s. 235 – 265)

Jiným názvem *Vita prior*. Za jejího autora byl považován Vojtěchův spolubratr z Avertina *Jan Canaparius* (†1004). Tuto informaci uvedl H. Pertz v MGH, SS IV roku 1841. Stejného autora se držela i polská historička Jadwiga Karwasińska, která položila vznik první verze (redakci A – aventinskou) do roku 999. Zrod redakce B (taktéž aventinské) klade mezi roky 1002 – 1004 a redakci C (montecassinskou) do 1. třetiny 11. století.

S odlišným přístupem viděl autorství Jana Canaparia Johannes Fried, který jej na berlínské konferenci (r. 2000) přiřknul lutyšskému biskupovi Notkerovi (972 – 1008). Jeho hypotézu podpořil i Jürgen Hoffman na základě textového rozboru. Stejný názor zastává i Dušan Třeštík, který svou domněnku odůvodnil obsahem legendy. Současně uvádí, že autorem nebyl zřejmě biskup sám, ale některý z jeho kleriků. Dle Frieda první redakce (označovaná jako otonská – A), vznikla zřejmě kolem r. 1000. V krátké době vznikly i dvě kratší aventinské redakce B₁ a B₂ (1. desetiletí 11. století). Redakce B₂ se stala předlohou pro montecassinskou verzi C, jejíž zrod se klade před r. 1087.

Bruno z Querfurtu, Život sv. Vojtěcha (FRB I, s. 266 – 304)

Legenda zvaná *Vita altera*. Její autor (†1008 při misi v Prusku) byl Vojtěchovým spolužákem v Magdeburgu, mnichem aventinského kláštera a kaplanem císaře Otty III. Bruno při sepisování legendy čerpal jak z Canapariovy legendy, tak z úst svědectví současníků (např. Vojtěchova vychovatele Radla-Anastasia). Podle novějších textologických bádání bylo zjištěno, že Bruno zpracoval Vojtěchův život ve dvou verzích: *Vita longior* (r. 1004 v Uhrách) a *Vita brevior* (r. 1008 v Polsku). Obě verze se liší pouze vypuštěním části textu. Mimo hlavní cíl legendy, nám Bruno z Querfurtu zanechal i svědectví o tvrdých a hrubých poměrech severně od Alp. Zatímco Canapariova legenda se zaměřuje převážně na Vojtěchův mnišský život a vyzdvihuje jeho světské vzdělání, pro Bruna je stěžejním obdobím misijní činnost, která vede k mučednictví.

Další legendy: *Versus de passione sancti Adalberti*, *Passio sancti Adalperti martyris*, *Miracula sancti Adalberti*

Kritické vydání: *Fontes Rerum Bohemicarum* (FRB) dostupné on-line na <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11>

Použitá literatura a webové stránky:

Kubín, Petr: *Sedm přemyslovských kultů*. Praha 2011.

Nechutová, Jana: *Latinská literatura českého středověku do roku 1400*. Vyšehrad Praha 2000.

Třeštík, Dušan: *Kdo a proč vyvraždil Slavnikovce? Spor biskupa Vojtěcha s Vršovci a s českým státem*. Dějiny a současnost 28, 2006, č. 1, s. 14 – 16.

K dalšímu čtení:

Králík, Oldřich: *Filiace vojtěšských legend*. Academia Praha 1971.